

L'OBRA DE BARTRA SEGONS ANNA MURIÀ

Qualsevol persona que es vulgui acostar a la figura de Bartra, ja sigui per simple curiositat o per interès científic, i endinsar-se en la trajectòria vital i artística del poeta haurà de recórrer en algun moment o altre als textos d'Anna Murià.

Anna Murià era la persona que coneixia més profundament el poeta i la seva obra, no solament perquè en va ser la companya sentimental i esposa al llarg de quaranta-dos anys, sinó també perquè es convertí en complementària intel·lectual i supervisora d'aquesta obra. Al llarg de la trajectòria vital, artística i laboral, el binomi Bartra-Murià, o Murià-Bartra, va funcionar a la perfecció.

És a partir d'aquest coneixement profund que Murià escriu *L'obra de Bartra*,¹ un assaig rigorós i científic redactat a Terrassa entre 1972 i 1974, que facilita la lectura del corpus bartrianà tot donant pistes sobre la seva simbologia i les diferents fases de creació. Com afirma Montserrat Bacardí:² «És l'assaig més ambiciós i extens de la seva obra [de Murià] i el dedica al seu marit. [...] Una vegada més la idolatria empeny l'autora a escriure un llibre sobre el seu company.» Sam Abrams³ n'elogia la publicació i qualificà el llibre de «rara més pròpia de la cultura anglosaxona que de la catalana».

Documentalment, *L'obra de Bartra* és un llibre importantíssim, perquè és un estudi que avui i després de tant de temps encara ningú no ha superat, però sobretot perquè és una lectura de l'obra de Bartra feta pel mateix Bartra. Que és un projecte exclusiu de l'autora, sí. Que el posa en solfa ella sola, també. Però que el poeta hi donà el vistiplau, no en tenim cap mena de dubte, perquè era la manera de fer de la parella des de bon principi, tal com deixa entreveure l'autora

1. Anna MURIÀ. *L'obra de Bartra: assaig d'aproximació*. Barcelona: Vosgos, 1975.

2. Montserrat BACARDÍ. *Anna Murià. El vici d'escriure*. Barcelona: Pòrtic, 2004, p. 155.

3. Vegeu *ibídem*, p. 155.

tant a la *Crònica de la vida d'Agustí Bartra*⁴ com a *Reflexions de la vellesa*.⁵

Ens hem proposat de mostrar la visió progressivament distanciada de l'autora sobre l'obra del poeta a partir de l'anàlisi de l'antologia *Alguna cosa ha passat*⁶ i de les notes al marge d'alguns poemes d'*El gall canta per tots dos*.⁷

Perquè malgrat la importància de *L'obra de Bartra*, els textos esmentats anteriorment s'adeqüen millor a l'estudi de l'obra de Bartra segons Anna Murià i no solament d'Anna Murià, sobretot pel seu grau d'objectivitat, ja sense la presència del poeta.

El títol de l'antologia és *Alguna cosa ha passat. Una tria de poesia transparent*. Si a *L'obra de Bartra* hi plana l'ombra del poeta, a *Alguna cosa ha passat* només es respira Anna Murià. La intenció és la mateixa: acostar l'obra als lectors i fer-la més assequible, però des d'una perspectiva diferent perquè es parteix d'un altre plantejament, el de l'exercici individual i sense pressions de cap tipus.

Alguna cosa ha passat és un llibret de petit format, un vuitè, la primera edició del qual es publicà a Argentona pel setembre de 1995 a la col·lecció «Vesles e Vents». És un recull de 39 poemes repartits en sis seccions corresponents als eixos temàtics predominants del corpus bartrià. Anna Murià publicà l'antologia als 91 «lucidíssims anys», tal com afirma Miquel DescLOT en el pròleg titulat «Obra d'Amor», les primeres línies del qual descriuen l'especial relació que apuntàvem més amunt. Diu DescLOT: «Agustí Bartra ha tingut, tant en la vida com en la mort, la immensa fortuna de poder comptar amb el ferm recolzament i la indefallent advocació de la persona que

4. Anna MURIÀ. *Crònica de la vida d'Agustí Bartra*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004.

5. Anna MURIÀ. *Reflexions de la vellesa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.

6. Anna MURIÀ. *Alguna cosa ha passat: una tria de poesia transparent*. Argentona: L'Aixernador, 1995.

7. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Barcelona: Columna, 1991.

va compartir-hi els seus anys, estimant-lo amb un amor que no volia ni vol fer distincions entre l'home i l'obra.»⁸

La idea de l'antologia sorgeix després que Anna Murià sentís com «una persona de lletres» (paraules textuais de l'autora) comentava que Bartra no s'entenia ni ell. Era just després del traspàs del poeta, i aquesta anècdota la trasbalsà tant que va decidir de fer una tria de poemes transparents i revocar, així, un tòpic que dissortadament era i és molt estès. Volia, tal com explica DescLOT, «accentuar els aspectes més immediatament comunicatius de la poesia de Bartra, sense tanmateix caure en una minorització del seu abundós i complex llegat».

Un vers d'«Anna dorm»,⁹ segurament el poema d'amor a Anna més dolç compost per Bartra, és el títol de l'antologia. Malgrat la malaltia i el dolor, el poeta encara creu en les petites coses de la vida: «Saps, Anna, el gall ha cantat / i alguna cosa ha passat.»

Alguna cosa ha passat, tot i que encara no se sap ben bé què. Però interessa i en sorgeix un poema. Perquè la poesia és com la imatge del somriure del gat d'*Alicia en el país de les meravelles*, que durant uns instants flota sol, sense el gat, i després ni això, com ell mateix comenta a l'obra *Sobre poesia*.¹⁰ Poesia és creure en el somriure del gat d'Alicia.

«Endreça» és el poema que l'autora escull per introduir l'antologia. Correspon a *Màrsias i Adila*,¹¹ concretament és la part xvi, la del cor final. Anna Murià en canvia el títol per una divisa a l'estil de Maria-Mercè Marçal i el converteix en lema: *Endreça*, que en literatura és l'acció de dedicar una obra a algú. *Endreça* és la síntesi de l'home poeta anomenat Bartra.

8. Anna MURIÀ. *Alguna cosa ha passat...*, p. 9.

9. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II. Barcelona: Edicions 62, 1983, p. 474-475.

10. Agustí BARTRA. *Sobre poesia*. Barcelona: Laia, 1980, p. 206.

11. Agustí BARTRA. *Màrsias i Adila*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I. Barcelona: Edicions 62, 1971.

DUES MATERNITATS és el primer bloc temàtic i hi inclou dos poemes: «El naufrag», de *L'arbre de foc*,¹² i «Cançó del gegant, l'àngel i la carreta», de *Màrsias i Adila*.¹³ L'experiència vital i artística coincideixen en el tema dels dos poemes.

«El naufrag» és un diàleg entre la mare i el mar, però l'antòloga segurament l'escull perquè representa l'inici de la seva projecció com a poeta. A la *Crònica*,¹⁴ Murià explica que Agustí Bartra un dia trobà un desconegut, un soldat, que recitava el poema de memòria tot i que encara era inèdit. N'havia escoltat la lectura del mateix autor en un programa de ràdio i l'havia colpit. Era la primera vegada que el poeta sentia els seus versos en boca d'un desconegut.

«Cançó del gegant, l'àngel i la carreta» és una cançó cantada per Adila. La gestació d'Adila coincidí amb la d'Elionor Bartra Murià, que finalment s'avançà a la companya de Màrsias.

El segon bloc correspon a VERSOS D'INFANTS i hi aplega «Cançó de bressol», «Quatre cançons per al meu fill», de *L'arbre de foc*,¹⁵ i «Cançó de Belisa Núria» (la seva primera néta) inclòs a «Cançons de la llum salvada», dins *Poemes del retorn*.¹⁶

El tercer eix temàtic es titula POESIA DE COMUNITAT i s'hi descriuen, sobretot, les sensacions del poeta una vegada arribat a la seva terra. Són poemes d'acció i d'esperança com «Cançó dels joncs», «Cançó de la corol·la», «Cançó de joia», «Cançó de les tristes banderes», que formen part de «Cançons de la llum salvada», dins *Poemes del retorn*,¹⁷ i «El dia», inclòs a *La fulla que tremola*.¹⁸

12. Agustí BARTRA. *L'arbre de foc*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 43.

13. Agustí BARTRA. *Màrsias i Adila*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 370.

14. Anna MURIÀ. *Crònica...*, p. 121.

15. Agustí BARTRA. *L'arbre de foc*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 78-79.

16. Agustí BARTRA. *Poemes del retorn*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 487.

17. *Ibidem*, p. 486-488.

18. Agustí BARTRA. *La fulla que tremola*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 362.

A PÀTRIA... LLUNYANA I RETROBADA poemes com «Oda Atlàntica», «Els tres reis» o «Estança V a la Mediterrània»¹⁹ ens parlen de l'enyorança que des de l'exili el poeta sent per casa seva. Tant «Oda Atlàntica» com «Els tres reis» són poemes que van ser suprimits per la censura a la primera edició de l'*Obra Poètica Completa*, contra la voluntat de l'autor i l'editor.

AMORS és el títol del cinquè apartat i és un trajecte cronològic i vital dels principals amors del poeta: A «Filial»²⁰ pensa en la mare morta i a «Rèquiem!»²¹ plora la mort del pare. A partir d'aquí començarà el trajecte amorós amb Anna Murià.

L'amor primerenc que ens descriu a «Oh, beneïda siguis»,²² amb totes les pors que comporta qualsevol inici i en un context de tardor francesa, a «Damunt del seu cos»²³ ja és un amor de plenitud, el paisatge és florit i amarat de colors, és el de la República Dominicana. Aquest és un poema, la primera versió del qual l'escriu sobre l'esquena nua de l'estimada, que abans d'incloure'l a l'*Obra Poètica Completa* no formava part de cap llibre. En tenim constància perquè Anna Murià el reproduïx a la *Crònica*.

«Gairebé cançó» és un poema que tampoc no va ser mai publicat com a tal sinó que alguns dels seus versos van passar a formar la segona part de «Al sud de les teves mans».²⁴ El tema és el de l'evasió del poeta. Abans que a l'amor es deu a la seva obra i a la vida i, per tant, de vegades s'haurà de distanciar de l'amada.

«Contraris»²⁵ és un poema especial, que Murià mateixa admet que no sap com interpretar-lo. Diu a *L'obra de Bartra* que «el seu contingut no té cap relació ni amb les circumstàncies històriques

19. Agustí BARTRA. *L'evangeli del vent*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 150.

20. Agustí BARTRA. *L'arbre de foc*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 42.

21. Agustí BARTRA. *L'evangeli del vent*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 165.

22. *Ibidem*, p. 195.

23. *Ibidem*, p. 197.

24. *Ibidem*, p. 206.

25. *Ibidem*, p. 153.

ni personals i és quelcom de misteriós amb un crit que no sap d'on ve».²⁶ En síntesi, es tracta d'una parella amb diferents objectius, però que, com els pols oposats, s'atrau. Tot i l'afirmació de l'autora, pensem que s'ajusta prou bé a la descripció que es podria fer de la parella Murià-Bartra i, en el fons, ella mateixa n'és conscient des del moment que l'introdueix a l'antologia. És molt simptomàtic, també, el lloc on el col·loca, després de la bassa d'oli que suposa «Dolça hereda del dia»²⁷ i abans de «Els besos dels amants»,²⁸ que evoca l'amor de maduresa, ja retornats a la pàtria enyorada.

«Anna dorm» i «Si no et tinc»²⁹ són poemes d'amor a les portes de la mort. Un Bartra que sorprèn per la seva tendresa es referma en l'amor a la companya fidel.

«Fragments de dues cartes imaginàries: A Roger..., A Eli...»³⁰ són cartes d'amor als fills, que ens suggereixen continuïtat, la perpetuació de l'amor de la parella.

EMOCIONS I PENSAMENTS és el sisè i últim bloc temàtic. Així com AMORS seguia fidelment la cronologia dels fets personals i artístics de Bartra, en aquest bloc s'hi desgranen les constants que defineixen les diferents veus dels poeta.

S'inicia amb la «Cançó de Rut a la lluna de les eres»³¹. Com el poeta, Rut no té pàtria. A més, hi apareix tota la simbologia de les imatges agràries, que desprenen sensualitat, ens parlen de fecunditat i evoquen molt específicament el color groc, que és el color del poeta. Els arbres, el vent, la nit, el dia, el cosmos... les constants vitals i panteistes presents a la seva obra, les retrobem en aquesta recreació

26. Anna MURIÀ. *L'obra de Bartra...*, p. 192.

27. Agustí BARTRA. *L'evangeli del vent*. Dins: *Obra Poètica Completa, I*, p. 202.

28. Agustí BARTRA. *La fulla que tremola*. Dins: *Obra Poètica Completa, II*, p. 371.

29. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Dins: *Obra Poètica Completa, II*, p. 474 i 480.

30. *Ibidem*, p. 478.

31. Agustí BARTRA. *L'arbre de foc*. Dins: *Obra Poètica Completa, I*, p. 96.

de la història bíblica de Rut. A través d'aquest poema, Murià ens presenta la veu del poeta exiliat.

«El falcó sobre el llac»³² és un poema d'amor que correspon, també, al període de l'exili. El mar té una gran presència en els poemes d'aquesta etapa, segurament per la proximitat. El mar és símbol alhora de plenitud i de fer camí plegats, vida, principi i fi de les trajectòries vitals. L'autora, però, l'escull com a representació del poeta amorós.

A «Les veus»³³ el poeta respecta la mort, però no la tem. «Cor»³⁴ representa el poeta líder i «Quant de mi, finalment...»,³⁵ ens parla del poeta que perdurarà malgrat la desaparició física. A «Cançó una mica enfadosa»³⁶ hi trobem el poeta de joventut perenne i a «Dic la flor»³⁷ i als «Haikús d'Arinsal»³⁸ se'ns mostra un Bartra essencialista, sintètic, malgrat que també és conegut com el poeta dels mils versos.

«Crida», «En un indret», «El gall de Vallparadís», «El meu cor a dalt d'un arbre»³⁹ descriuen el poeta vital i de l'esperança, malgrat l'adversitat (en aquest cas la decadència física), en definitiva ens diuen el poeta de l'aurora.

L'arbre de foc, L'evangeli del vent, Poemes de retorn, La fulla que tremola i El gall canta per tots dos són els llibres més emprats per l'autora a l'hora d'escollir els poemes del llibret. Són poemes que pertanyen als inicis o ja a l'època del retorn i de la decadència

32. Agustí BARTRA. *L'evangeli del vent*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 206.

33. *Ibidem*, p. 187.

34. Agustí BARTRA. *Màrsias i Adila*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 397.

35. Agustí BARTRA. *La fulla que tremola*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 369.

36. *Ibidem*, p. 372.

37. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 457.

38. Agustí BARTRA. *Haikús d'Arinsal*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 437-448.

39. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 462, 467, 470, 471.

física. Hi ha un buit entremig que pertany a la part més èpica, més mítica, i que l'autora obvia per les raons esmentades anteriorment. Perquè tot mite comporta l'abstracció d'un referent cultural. A mesura que s'hi aboquen idees, sensacions i sentiments, la complexitat augmenta. I en Bartra, el fenomen encara s'accentua més perquè els actualitza, els modela a la seva manera i en alguns casos, com afirma Feliu Formosa,⁴⁰ acaba fonent-s'hi. És normal, doncs, que no hi trobem cap vers inclòs en llibres com *El gos geomètric*⁴¹, *Odisseu*⁴² o *Quetzalcoatl*⁴³ entre d'altres, tots tres i especialment el primer, mostres de l'ambició estètica i intel·lectual de Bartra.

El mites de l'exili, com *Poema de Rut* i *Màrsias i Adila*, sí que hi són representats a través de dues cançons: «Cançó de Rut a la lluna de les eres» i «Cançó del gegant, l'àngel i la carreta».

Dels mites del retorn, escull «La cançó de Soleia», inclosa dins la *Rapsòdia de Garí*.⁴⁴ Soleia és la noia de la llàntia, que salva Garí de les seves misèries i l'erigeix com el gegant del somni, i Soleia és també el nom que aplega les tres rapsòdies, un dels projectes més ambiciosos de Bartra. Segurament que Anna Murià s'identifica amb Soleia. Cal tenir en compte, també, que en la *Rapsòdia de Garí* es dóna la fusió de dues cultures, la cristiana i la grega, que tant agradava de fer al poeta.

Si comparem aquesta antologia amb les altres que hi ha sobre Bartra (hem deixat de banda *La luz en el yunque*⁴⁵ perquè era massa primerenca per poder-la contrastar amb la de Murià) ens adonem d'un fet molt curiós i nogensmenys il·lustrador. Pràcticament no hi ha coincidències entre *Alguna cosa ha passat* i *De la voz total*,⁴⁶ an-

40. Feliu FORMOSA. «Els mites a l'obra de Bartra». *Faig*, núm. 30 (1988).

41. Agustí BARTRA. *El gos geomètric*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 405.

42. Agustí BARTRA. *Odisseu*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 125.

43. Agustí BARTRA. *Quetzalcoat*. Dins: *Obra Poètica Completa*, I, p. 225.

44. Agustí BARTRA. *Rapsòdia de Garí*. Dins: *Obra Poètica Completa*, II, p. 127.

45. Agustí BARTRA. *La luz en el yunque*. Mèxic: ERA, 1965.

46. Agustí BARTRA. *De la voz total*. Barcelona: Campos, 1972.

tologia prologada per Francisco Gordo-Guarinos, nebot de Bartra, que es va publicar a la dècada dels anys setanta, tot just retornats de l'exili, l'objectiu de la qual és el de presentar la qualitat de matisos de l'extensa obra poètica bartriana. Segurament que el poeta també hi va tenir alguna intervenció. Només hi ha dos poemes, «Cançó de la noia de la llàntia»⁴⁷ i «Cançó del gegant, l'àngel i la carreta», que apareixen a totes dues.

L'antologia poètica que va preparar Miquel DescLOT⁴⁸ (1985) tampoc no coincideix amb *Alguna cosa ha passat*. Com a deixeble i poeta, se sent fascinat pel mestre i reconeix en el pròleg, dedicat a Anna Murià, que «Bartra és un poeta de molt mal antologar, perquè la part més important del seu llegat literari se'n presenta en formes extenses i estructures complexes que no es deixen mutilar dòcilment».

DescLOT, a diferència de Murià, inclou poemes o fragments de poemes que ell mateix diu que exigiran tant la raó conscient com la intuïció inconscient i als quals feia referència molt probablement l'autor de l'afirmació que provocà que Murià es decidís a fer ella també una antologia.

Last Poems 1977-1982 (1984),⁴⁹ l'antologia preparada per D. Sam Abrams, ja s'hi acostava més. Són els darrers poemes del poeta i l'objectiu és difondre'ls a un ampli públic anglòfon. El pròleg és d'Anna Murià, i hi parla sobretot de l'amor i el dolor que li evoquen els poemes escollits per l'antòleg.

L'antologia que comparteix més versos amb *Alguna cosa ha passat* és *El vent llaura la mar*,⁵⁰ de Llorenç Soldevila. Cal tenir present que la idea inicial sorgí a partir d'un acte d'homenatge a Bartra dels

47. Agustí BARTRA. *Poemes del retorn*. Dins: *Obra Poètica Completa, I*, p. 470.

48. Agustí BARTRA. *Antologia poètica*. Pròleg de Miquel DescLOT. Barcelona: Proa, 1985.

49. Agustí BARTRA. *Last poems: 1977-1982*. Barcelona: Institut d'Estudis Nord-americans, 1984.

50. Agustí BARTRA. *El vent llaura la mar: antologia poètica*. Barcelona: Laia, 1984.

alumnes de l'Institut Blanxart de Terrassa, amb la pretensió d'apropar el poeta i la seva obra a una base nova i àmplia de lectors. És per aquest criteri, el de divulgació didàctica, que es va donar prioritat a aquells poemes que menys dificultat podien generar i, per tant, l'antologia persegueix un objectiu molt semblant al d'Anna Murià. El pròleg és de l'antòleg. Anna Murià la revisà i hi donà la conformitat.

Existeix, però, un altre testimoni d'Anna Murià sobre l'obra de Bartra: el que deixà en forma de notes breus al marge d'alguns poemes d'*El gall canta per tots dos*.⁵¹ En una relectura de l'autora setze anys després de la mort del poeta i durant una convalescència en el mateix hospital on Bartra va escriure la major part dels poemes del llibre, l'antòloga en comenta alguns de manera dispersa i espontània. No es tracta d'una edició crítica, sinó que hi trobem sobretot emocions, alguna contextualització i també la constatació del pas inexorable del temps (ja no hi ha galls a prop de l'hospital, ja no hi ha galls a Vallparadís). És, com havia promès al poeta abans de traspasar, una altra mostra de la fidelitat d'una Anna Murià inesgotable a l'hora de vetllar, comentar i donar llum a l'obra del seu company, una llum no solament destinada al públic lector, sinó també sobre el poeta i sobre ella mateixa. Explica, per exemple, que ja a prop de la mort se sentia fascinat per un nou mite, mediterrani, fundacional, a les notes del marge de «Lai de ningú».⁵² Posa més èmfasi que mai en la figura de Bartra com el poeta de la vida amb anotacions com «Perenne jove, Ell»,⁵³ «anhel de primavera»,⁵⁴ «optimisme»⁵⁵, mot present en moltes de les anotacions, «desig de viure».⁵⁶ I ella deixa constància de com l'arriba a estimar a «Anna total», on escriu: «Poeta jove enamorat

51. Agustí BARTRA. *El gall canta per tots dos*. Terrassa: Mirall de glaç. 2008. [Edició facsímil de l'exemplar anotat per Anna Murià de l'edició pòstuma feta per Columna Edicions, S.A., 1991]

52. *Ibidem*, p. 14.

53. *Ibidem*, p. 41.

54. *Ibidem*, p. 40.

55. *Ibidem*, p. 37.

56. *Ibidem*, p. 42.

fins a la mort!!! Jo enlluernada l'adorno com fa 58 anys.» I més avall afegeix: «Fidel a la poesia a l'amor fins al final. Jo li seré fidel també fins al final.»⁵⁷

CONCLUSIONS

La voluntat de l'autora de presentar una tria de poemes transparents acaba derivant en l'elaboració d'un cançoner. Perquè pràcticament tots els poemes de l'antologia són cançons i la cançó és una forma poètica que destaca, sobretot, per la senzillesa, que és l'objectiu principal de l'obra, i Bartra concep la cançó com a idea de poesia. La cançó, en l'obra bartriana, sobresurt per l'essencialitat i la puresa. El cant «és herència i patrimoni de tots i ell es vol erigir com la veu de tothom, perquè ell és poble». Una veu que, a més, destaca per la profunditat i gravetat.

Anna Murià comenta a l'*Obra de Bartra* que «quan la veu se li afina en sons de tendresa, visions clares de paisatge o de dona o d'infant, tendia a la cançó, recorria a la mètrica, al vers de cinc, sis o set síl·labes, assonant i fins i tot consonant. [...] Després de *L'arbre de foc*, el vers bartrià és predominantment alexandrí i les altres formes [...] són excepcions imposades pels temes. Les més abundants d'aquestes són les cançons». Anna Murià, doncs, elabora una antologia basada en aquestes excepcions.

Els eixos temàtics sobre els quals s'articula l'obra també afavoreixen una visió àmplia i pràcticament completa del recorregut vital i del corpus artístic d'un Bartra que murianeja.

Murià prescindeix del poeta heroic i èpic, del poeta messiànic i opta per presentar el poeta dels primers i els últims anys, que és el més tendre i sintètic. Segurament que Bartra es decantaria pels versos més èpics i còsmics i que els seguidors del poeta hi troben a faltar precisament aquest tipus de poemes.

57. *Ibidem*, p. 53.

La tria d'Anna Murià és, a més, acuradíssima, perquè tots els poemes, siguin del bloc temàtic que siguin, són poemes que transmeten per damunt de tot esperança i vitalisme i se centren, en essència, en un sol tema: el de l'Home, l'Home-Poeta.

Cal destacar la importància dels comentaris d'Anna Murià a alguns poemes d'*El gall canta per tots dos* perquè el converteixen en un document únic, no solament pel format i el contingut, sinó perquè és un text en què apareixen poeta i autora alhora, i aquí sí que *El gall canta per tots dos*.

Deia Roger Bartra⁵⁸ en una entrevista arran dels diversos homenatges que s'han fet amb motiu del centenari del naixement del seu pare que, en gran mesura, el poeta Bartra era una invenció de l'escriptora Murià, «que va esdevenir l'artífex del seu marit». Murià modelava, de manera intel·ligent, l'obra del seu company. Aquesta antologia és uns dels últims testimonis d'aquest treball, perquè llegint-la hi trobem l'essència de Bartra, malgrat l'absència d'alguns mites, tan importants per a ell.

L'objectiu d'Anna Murià de presentar un Bartra accessible a través d'una poesia transparent s'acompleix, malgrat que la percepció del poeta no era precisament la que origina *Alguna cosa ha passat*. L'any 1950, Agustí Bartra escrivia a Albert Manent:⁵⁹ «Jo no pretenc pas fer poesia difícil, comunicativa. Crec que la meua manera de dir respon íntimament a la meua manera de veure i sentir el món i les coses. Tota poesia és difícil [...] Molt sovint s'ha titllat de difícil la meua poesia. Potser sí que sóc tan exigent amb els que em llegeixen com amb mi mateix.»

MIA GÜELL
Universitat de Vic

58. *El País*. Quadern, dijous 6 de novembre de 2008, p. 2.

59. Vegeu Agustí BARTRA. *Antologia poètica*. Pròleg de Miquel DescLOT. Barcelona: Proa, 1985, p. 28-29.